

Hud og hudkreft

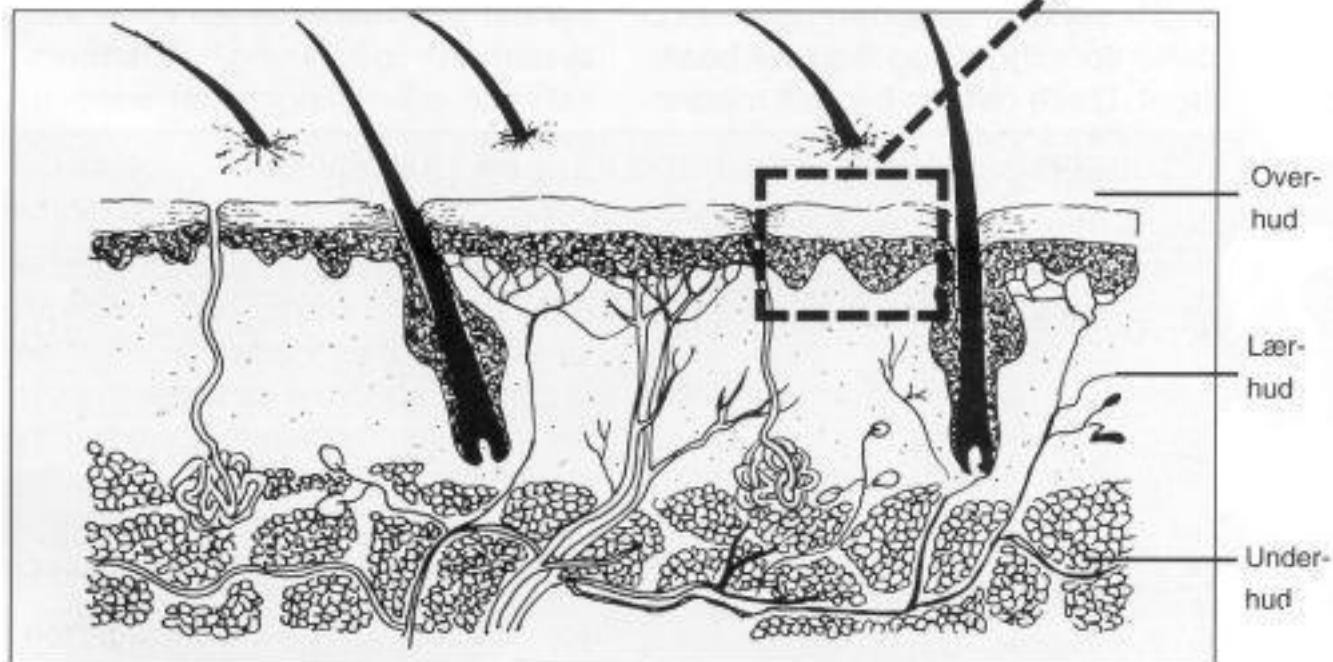
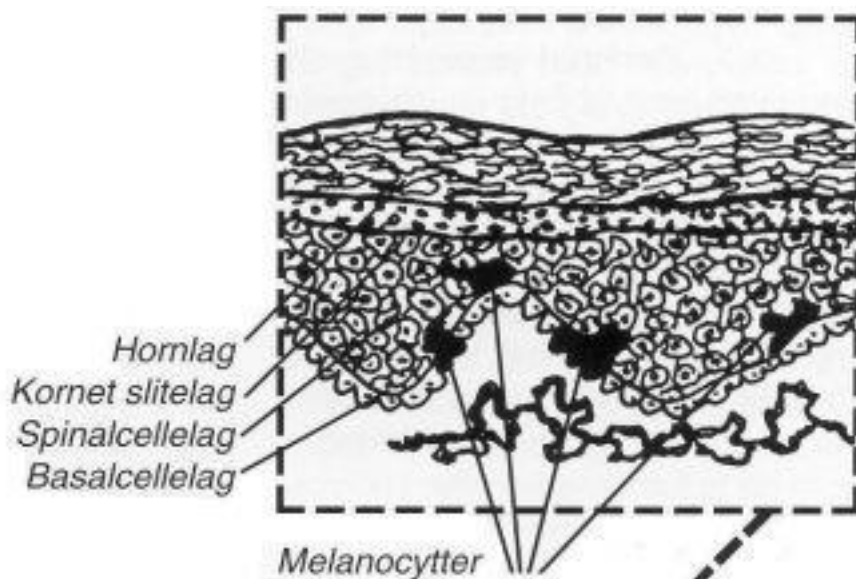
Denne artikkelen er skrevet av Dr. Helge Bengtsson og Dr. Are Løken og ble første gang publisert i Hudlegekontorets bok om hudkreft 1992.

Huden skal fylle mange formål. Den skal beskytte organismen og er et viktig utskillings- og føleorgan.

Huden har stor betydning for varmereguleringen.

Huden har også en viktig sosial funksjon. Om huden er rynket eller glatt, brun eller blek, flekket eller jevnt pigmentert, frisk eller syk legges merke til, og vi tillegger det vekt når vi danner oss bilder av hverandre.

Hudens oppbygning

Huden er bygget av 3 lag:

- ytterst overhuden (epidermis)
- så lærhuden (dermis)
- og dypest underhuden (subcutis)

Overhuden kan igjen deles i flere lag:

Det ytterste lag består av forhornede, døde celler som representerer et slitelag (hornlaget). På de steder hvor huden er utsatt for særlige påkjenninger, som i håndflater og fotsåler, er den særlig tykk. Like under hornlaget ligger et kornet slitelag, hvor cellene inneholder rester av cellekjerner. Det ytterste lag av huden slites av og må stadig fornyes. Dette skjer fra det dypeste sjikt i overhuden, kalt grolaget (basallaget), hvor det er levende celler som stadig deler seg (*basalceller*). Etter deling skjer en endring av cellene på veien opp mot overflaten. Cellene kalles nå *spinalceller* eller keratinocytter og ender sine dager som døde forhornede celler i hornlaget. Spinalceller deler seg knapt.

Fargen i huden skyldes fargekorn (pigment) i celler som ligger i og like over basallaget. Disse cellene blir kalt *melanocytter*. Hvor stor pigmentering vi har i huden vil avhenge av hvor vi kommer fra (rase) og hvor mye vi er i solen (soleksponering).

Lærhuden (dermis) ligger under overhuden. Den består av bindevev og er seig og elastisk. Her ligger fine blodårer og nerver .

Lærhuden går jevnt over i underhuden, som er løs og binder huden til underlaget. I lærhud og underhud har vi hårsekker, og omkring disse er det talgkjertler og små muskler som får hårene til å reise seg, "gåsehud". Videre finnes svettekjertler med lange utførsels ganger.

Hudkreftceller

I huden finnes altså en stor variasjon av celler. Det er slik at alle celler som er i stand til å dele seg, ved en eller annen påvirkning på et eller annet tidspunkt, kan starte å dele seg "galt". En slik feil ved celledelingen kalles en mutasjon, og mutasjoner skjer spontant i vår kropp hele tiden. Som regel vil vårt immunapparat, som blant annet består av hvite blodlegemer, ødelegge og fjerne "de feilprogrammerte cellene". Disse cellene gir sjelden opphav til ondartet eller ukontrollert vekst.

Likevel skjer det noen ganger at de feilprogrammerte cellene får anledning til å dele seg videre og gir opphav til ondartet vekst - til kreft. Det skjer når samspillet mellom kreftceller og immunapparat er i utakt, ofte fordi immunapparatet er svekket av en lokal eller systemisk påvirkning. Kreftfremkallende påvirkninger kan være av kjemisk eller fysisk art.

Ordet kreft kommer av det latinske ord cancer, kreps, en ondartet svulst, dvs. en samling eller en klump av abnorme celler som vokser inn i det omkringliggende normale vev og ødelegger dette. Slike svulster har ofte uregelmessige utvekster i periferien, derav navnet.

En enda større fare ligger i at svulstcellene vokser inn i organismens kanalsystemer, oftest lymfeårer og vener, hvoretter en del kreftceller blir transportert til andre deler av kroppen hvor de danner dattersvulster (metastaser).

Cellene i en kreftsvulst synes å stamme fra en enkelt eller et fåtall abnorme celler. Kreftcellene er både i form og funksjon annerledes enn tilsvarende normale celler. De danner ikke de vanlige fine strukturer, de viser unormale trekk særlig ved cellekjernen. Vevet viser i mikroskop et abnormt høyt antall kjernedelingsfigurer som uttrykk for den økede veksthastigheten. Også kreftcellenes stoffskifte er endret, selv om delfunksjoner kan være normale. Kreftcellenes uhemmede vekst skyldes at de helt eller delvis har mistet evnen til å reagere på kroppens normale hemmende og regulerende impulser.

Inndeling av kreft

Kreftsvulstene deles inn i hovedgrupper etter hvilket vev de ondartede cellene utgår fra. Carcinomer kalles de svulster som utgår fra hud og slimhinner.

Svulster som utgår fra støttevev som ben, brusk og bindevev kalles sarkomer.

Hovedtyper av hudkreft

Hudkreft kan utgå fra flere typer celler i huden. Kreft som utgår fra basalcellene kaller vi basalcellecarcinom eller basaliom. Utgår kreften fra spinalcellene kaller vi det spinalcellecarcinom eller spinaliom. Det maligne melanomet utgår fra pigmentcellene (melanocytene) .